

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4656/2567

นาย อ.โจทก์ นางสาว ร.จำเลย

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ป.พ.พ. มาตรา 1012, ป.วิ.พ. มาตรา 225, ป.พ.พ. มาตรา 1357, ป.พ.พ. มาตรา 1363, ป.พ.พ. มาตรา 1364

ย่อ / หลักกฎหมาย

โจทก์และจำเลยตกลงอยู่กินร่วมกันฉันสามีภริยาด้วยใจสมัคร แม้จะไม่มี การสวามิภักดิ์ ไม่มีสินสอดทองหมั้น ไม่ได้จัดพิธีแต่งงานกันตามประเพณี และไม่ได้จดทะเบียนสมรสกันตามกฎหมาย ไม่ก่อให้เกิดสิทธิหน้าที่ในทางทรัพย์สินที่ทำมาหาได้ร่วมกันเป็นสินสมรสเช่นอย่างสามีภริยา โดยชอบด้วยกฎหมาย ทั้งการอยู่ร่วมกันเช่นนี้มีใช่เป็นเหมือนหุ้นส่วนและไม่เข้าลักษณะของบทกฎหมายว่าด้วยหุ้นส่วนและบริษัท เนื่องจากมิใช่ข้อตกลงเข้ากันเพื่อกระทำการกิจการร่วมกันด้วย ประสงค์จะแบ่งปันกำไรตามความใน ป.พ.พ. มาตรา 1012 แต่ทรัพย์สินที่ทำมาหาได้ร่วมกัน ระหว่างที่อยู่ด้วยกันฉันสามีภริยานั้น ย่อมเป็นกรรมสิทธิ์รวมหรือเจ้าของรวมซึ่งต้องบังคับตาม ป.พ.พ. บรรพ 4 ทรัพย์สิน ลักษณะ 2 หมวด 3 ว่าด้วยกรรมสิทธิ์รวม มาตรา 1357 ที่บัญญัติว่า ท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้เป็นเจ้าของรวมมีส่วนเท่ากัน

คำพิพากษา

โจทก์ฟ้องขอให้บังคับจำเลยแบ่งที่ดินโฉนดเลขที่ 49277 และโฉนดเลขที่ 52337 พร้อมบ้านเลขที่ 30/73 และที่ดินโฉนดเลขที่ 28351 และโฉนดเลขที่ 28352 พร้อมบ้านเลขที่ 9/222 ให้แก่โจทก์ และจำเลยคนละครึ่ง ถ้าแบ่งไม่ได้ให้นำที่ดินและบ้านดังกล่าวออกขายทอดตลาดนำเงินมาแบ่งคนละครึ่ง หากไม่สามารถแบ่งได้ให้จำเลยชดใช้เงิน 5,000,000 บาท แก่โจทก์ จำเลยให้การขอให้ยกฟ้อง ศาลชั้นต้นพิพากษายกฟ้อง ให้โจทก์ใช้ค่าฤชาธรรมเนียมแทนจำเลย โดยกำหนดค่าทนายความ 10,000 บาท และค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี 10,000 บาท โจทก์อุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์ภาค 5 พิพากษากลับ ให้แบ่งกรรมสิทธิ์รวมระหว่างโจทก์และจำเลยในที่ดินโฉนดเลขที่ 49277 และ 52337 พร้อมบ้านเลขที่ 30/73 โดยให้โจทก์และจำเลยประมาณราคากันเองก่อน หากจำเลยเป็นผู้ประมาณได้ให้หักชำระเงิน 1,500,000 บาท จากราคาที่ได้ไว้เป็นส่วนของจำเลย แล้วชำระเงินกึ่งหนึ่งของราคาที่เหลือแก่โจทก์ หากโจทก์ประมาณได้ให้ชำระเงิน 1,500,000 บาท และอีกกึ่งหนึ่งของราคาประมาณที่หักด้วยจำนวนเงิน 1,500,000 บาท แล้วแก่จำเลย หากไม่อาจใช้วิธีการประมาณราคาในระหว่างกันเองได้ให้นำที่ดินพร้อมบ้านดังกล่าวออกขายทอดตลาด และหักเงินได้จากการขายทอดตลาด 1,500,000 บาท ให้แก่จำเลย แล้วแบ่งส่วนที่เหลือระหว่างโจทก์และจำเลยคนละครึ่ง ยกคำขอของโจทก์ในส่วนที่ขอแบ่งกรรมสิทธิ์รวมในที่ดินโฉนดเลขที่ 28351 และ 28352 พร้อมบ้านเลขที่ 9/222 โดยไม่ตัดสิทธิโจทก์และจำเลยที่จะว่ากล่าวกันเป็นคดีใหม่ ค่าฤชาธรรมเนียมทั้งสองศาลให้เป็นพับ จำเลยฎีกา โดยได้รับอนุญาตจากศาลฎีกา ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า พิเคราะห์แล้ว สำหรับประเด็นข้อพิพาทว่า โจทก์มีอำนาจฟ้องขอให้จำเลยแบ่งทรัพย์สินพิพาทหรือชดใช้เงินแก่โจทก์หรือไม่นั้น ศาลชั้นต้นวินิจฉัยว่า โจทก์และจำเลยอยู่กินร่วมกันฉันสามีภริยา โดยไม่ได้จดทะเบียนสมรส การอยู่กินแม้มิก่อให้เกิดสิทธิหน้าที่ในทางทรัพย์สินที่ทำมาหาได้ดังเช่นสินสมรสอย่างสามีภริยาโดยชอบด้วยกฎหมาย แต่ทรัพย์สินที่ทำมาหาได้ร่วมกันระหว่างที่อยู่

ด้วยกันย่อมเป็นทรัพย์สินรวมหรือเจ้าของรวม โจทก์จึงมีอำนาจฟ้อง จำเลยมิได้อุทธรณ์โต้แย้ง ประเด็นดังกล่าวจึงเป็นอันยุติไปตามคำพิพากษาศาลชั้นต้น ข้อที่จำเลยฎีกาว่า จำเลยฝ่ายเดียวเป็นผู้อุปการะโจทก์ ความสัมพันธ์ระหว่างโจทก์จำเลยจึงไม่ถือว่าอยู่กันฉันฉันสามีภรรยา ฟ้องโจทก์เป็นเท็จและใช้สิทธิไม่สุจริต ล้วนเป็นข้อที่มีได้วาทกล่าวกันมาแล้วโดยชอบในศาลอุทธรณ์ภาค 5 ต้องห้ามมิให้ฎีกาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 225 วรรคหนึ่ง ประกอบมาตรา 252 ศาลฎีกาไม่อาจวินิจฉัยได้ คดีคงมีประเด็นต้องวินิจฉัยตามฎีกาของจำเลย แต่เพียงว่า ทรัพย์สินพิพาทเป็นกรรมสิทธิ์รวมระหว่างโจทก์และจำเลยหรือไม่ เห็นว่า เมื่อโจทก์และจำเลยตกลงอยู่กันฉันฉันสามีภรรยาด้วยใจสมัคร แม้จะไม่มีคำขอ ไม่มีสินสอดทองหมั้น ไม่ได้จัดพิธีแต่งงานกันตามประเพณี และไม่ได้จดทะเบียนสมรสกันตามกฎหมาย ไม่ก่อให้เกิดสิทธิหน้าที่ในทางทรัพย์สินที่ทำมาหาได้ร่วมกันเป็นสินสมรสเช่นอย่างสามีภรรยาโดยชอบด้วยกฎหมาย ทั้งการอยู่ร่วมกันเช่นนี้มีใช่เป็นเหมือนหุ้นส่วนและไม่เข้าลักษณะของบทกฎหมายว่าด้วยหุ้นส่วนและบริษัท เนื่องจากมิใช่ข้อตกลงเข้ากันเพื่อกระทำการกิจการร่วมกันด้วยประสงค์จะแบ่งปันกำไร ตามความในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1012 แต่ทรัพย์สินที่ทำมาหาได้ร่วมกันระหว่างที่อยู่ด้วยกันฉันสามีภรณานั้น ย่อมเป็นกรรมสิทธิ์รวมหรือเจ้าของรวมซึ่งต้องบังคับตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 4 ทรัพย์สิน ลักษณะ 2 หมวด 3 ว่าด้วยกรรมสิทธิ์รวม มาตรา 1357 ที่บัญญัติว่า ท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้เป็นเจ้าของรวมมีส่วนเท่ากัน จำเลยกล่าวอ้างว่า จำเลยเป็นผู้ซื้อที่ดินทั้ง 4 แปลง และปลูกสร้างบ้านเลขที่ 9/222 โดยจำเลยกู้ยืมเงินจากสหกรณ์ อ. และสถาบันการเงินอื่น ผ่อนชำระเป็นรายงวดโดยหักเงินจากเงินเดือนของจำเลยและนำเงินรายได้พิเศษจากการประกอบวิชาชีพทันตแพทย์ไปผ่อนชำระจนเสร็จสิ้น โจทก์ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับแต่อย่างใด ข้อนี้โจทก์และจำเลยต่างเบิกความยืนยันคำกันอยู่ ยากที่จะเชื่อไปทางหนึ่งทางใด จึงจำต้องรับฟังด้วยความระมัดระวัง โจทก์อ้างตนเองเบิกความเป็นพยานประกอบพยานเอกสารว่า เมื่อประมาณปี 2546 ถึง 2547 โจทก์และจำเลยตกลงอยู่กันฉันฉันสามีภรรยา โดยไม่ได้จดทะเบียนสมรส แล้วอยู่ร่วมกันโดยต่างฝ่ายต่างช่วยเหลืออุปการะเลี้ยงดูซึ่งกันและกันมาโดยตลอด ทั้งร่วมกันเปิดกิจการร้านสะดวกซื้อที่ชั้น 1 อาคาร ท. แต่ทำได้ 1 ปี ต้องปิดกิจการลงเพราะขาดทุน และจำเลยทำสัญญาเช่าซื้อรถยนต์ยี่ห้อฮอนด้า โดยโจทก์ทำสัญญาค้ำประกัน เมื่อผ่อนชำระเสร็จจำเลยโอนใส่ชื่อโจทก์และเคยคิดสร้างหอพักเพื่อหารายได้ จึงดำเนินการขออนุญาตสร้างหอพักต่อเทศบาลตำบล ฟ. แต่ต้องใช้เงินลงทุนมากจึงยังไม่ได้ก่อสร้าง กับโจทก์และจำเลยปรึกษากันว่าจะย้ายภูมิลำเนาไปอยู่ที่จังหวัดเชียงใหม่ โดยเพื่อนของมารดาโจทก์จะขายบ้านพร้อมที่ดินราคา 1,200,000 บาท ต่อมาจึงมีการซื้อขายกัน โจทก์เป็นผู้จ่ายค่ามัดจำเพื่อทำสัญญาซื้อขายบ้าน โจทก์เข้าไปปรับปรุงบ้านใหม่ทั้งหมดโดยใส่ชื่อจำเลยเป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์ เนื่องจากจำเลยรับราชการสามารถกู้ยืมจากกองทุนได้ ส่วนที่ดินโฉนดเลขที่ 28351 และ 28352 เพื่อใช้พักอาศัยอยู่ร่วมกันเป็นเรือนหอและแต่งงานจดทะเบียนสมรสกันหลังจากสร้างบ้านเสร็จ โดยจำเลยกู้ยืมเงินจากสถาบันการเงินมาชำระค่าที่ดินและค่าปลูกสร้างบ้าน ซึ่งเมื่อพิจารณาข้อความในเอกสารข้างต้นประกอบถ้อยคำที่สื่อสัมพันธ์ระหว่างกันอย่างลึกซึ้ง จึงน่าเชื่อว่าโจทก์เบิกความไปตามความจริง ส่วนจำเลยอ้างตนเองเบิกความว่า ที่ดินโฉนดเลขที่ 49277, 52337, 28351 และ 28352 ที่พิพาทจำเลยเป็นผู้ซื้อโดยใช้เงินของตนเองและกู้ยืมจากสหกรณ์ อ. ธนาคาร ก. ธนาคาร ร. และธนาคาร อ. 2 สัญญา ผ่อนชำระด้วยการหักชำระจากบัญชี โดยโจทก์ไม่ได้มีส่วนร่วมในการซื้อทรัพย์สินพิพาทแต่อย่างใด แต่เบิกความยอมรับว่า เมื่อจำเลยไปแจ้งต่อ

พนักงานสอบสวนว่า จำเลยกับโจทก์ซึ่งเคยคบหากันและอาศัยอยู่กันที่บ้านเลขที่ 9/222 จำเลยกับโจทก์ตกลงเลิกหากันประมาณปี 2555 และเมื่อปี 2548 โจทก์ฝากเงินเข้าบัญชีจำเลย 300,000 บาท เป็นค่างวดที่เหลือจากการกู้ยืมเงินธนาคาร ก. เจือสมกับพยานหลักฐานของโจทก์ว่า ระหว่างอยู่กันด้วยกันตั้งแต่ปี 2547 ถึง 2558 ทรัพย์พิพาทและรถยนต์ต่างช่วยเหลือเจือจุนกันให้ได้มา ระหว่างช่วงเวลาที่โจทก์และจำเลยอยู่กันร่วมกันฉันสามีภริยา ยิ่งพิจารณาถึงพฤติการณ์ที่โจทก์เป็นผู้ดูแล ติดต่อราชการ ปรับปรุงอาคาร ควบคุมดูแลการก่อสร้างบ้านบนที่ดินพิพาทพักอาศัย และติดต่อกับหน่วยงานราชการเพื่อขอสาธารณูปโภค แสดงให้เห็นชัดเจนว่าจำเลยวางใจให้โจทก์ในฐานะสามีเป็นผู้ดำเนินการแทน พยานหลักฐานของโจทก์จึงมีเหตุผลและมีน้ำหนักน่าเชื่อมากกว่าพยานหลักฐานของจำเลย เที่ยงนี้ เมื่อจำเลยมีภาระหน้าที่ต้องพิสูจน์ข้อเท็จจริงตามคำให้การต่อสู้คดี แต่จำเลยไม่อาจนำสืบได้ตามภาระหน้าที่ จำเลยจึงต้องแพคดี ข้อเท็จจริงฟังได้ว่าโจทก์เป็นเจ้าของรวมในที่ดินพิพาททั้งสี่แปลงพร้อมบ้านบนที่ดินและมีส่วนเท่ากัน ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1357 จึงต้องพิพากษาให้แบ่งกันคนละครึ่งตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1363 และ 1364 ตามคำแก้ฎีกาของโจทก์ โดยให้หักเงินที่จำเลยต้องชำระแก่สถาบันการเงินจำนวน 5,500,000 บาท แก่จำเลยก่อน ที่ศาลอุทธรณ์ภาค 5 พิพากษาให้แบ่งกรรมสิทธิ์รวมระหว่างโจทก์และจำเลยคือที่ดินโฉนดเลขที่ 49277 และ 52337 พร้อมบ้านเลขที่ 30/73 เพียง 2 แปลง โดยให้หักชำระเงิน 1,500,000 บาท จากราคาที่ได้ไว้เป็นส่วนของจำเลย ศาลฎีกาเห็นพ้องด้วยบางส่วน สำหรับฎีกาข้ออื่นของจำเลยนอกจากนี้เป็นข้อปลีกย่อยพลความ หาใช่ข้อสาระสำคัญอันจะทำให้ผลคดีเปลี่ยนแปลง จึงไม่เห็นสมควรวินิจฉัยฎีกาของจำเลยฟังไม่ขึ้น พิพากษาแก้เป็นว่า ให้แบ่งกรรมสิทธิ์รวมระหว่างโจทก์และจำเลยในที่ดินโฉนดเลขที่ 49277 และ 52337 พร้อมบ้านเลขที่ 30/73 และที่ดินโฉนดเลขที่ 28351 และ 28352 พร้อมบ้านเลขที่ 9/222 โดยให้โจทก์และจำเลยประมูลราคากันเองก่อน หากจำเลยเป็นผู้ประมูลได้ให้หักชำระเงิน 1,500,000 บาท และ 5,500,000 บาท จากราคาที่ได้ไว้เป็นส่วนของจำเลย แล้วชำระเงินกึ่งหนึ่งของราคาที่เหลือแก่โจทก์ หากโจทก์ประมูลได้ให้ชำระเงิน 1,500,000 บาท และ 5,500,000 บาท และอีกกึ่งหนึ่งของราคาประมูลที่หักด้วยจำนวนเงิน 1,500,000 บาท และ 5,500,000 บาท แล้วแก่จำเลย หากไม่อาจใช้วิธีการประมูลราคาในระหว่างกันเองได้ให้นำที่ดินพร้อมบ้านดังกล่าวออกขายทอดตลาด และหักเงินได้จากการขายทอดตลาด 1,500,000 บาท และ 5,500,000 บาท ให้แก่จำเลย แล้วแบ่งส่วนที่เหลือระหว่างโจทก์และจำเลยคนละครึ่ง นอกจากที่แก้ให้เป็นไปตามคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค 5 ค่าฤชาธรรมเนียมชั้นฎีกาให้เป็นพับ

องค์คณะ

วิจิตร คลองมีคุณ · ศุภกร พิชิตวงศ์เลิศ · นันทิกา จิวิธยากุล

ข้อความคำพิพากษาเป็นของศาลฎีกา · ที่มาของข้อมูล: deka.supremecourt.or.th · <https://thaideka.online/deka/4656/2567>